

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 7 • JUN-JUL 2013 • BROJ 73-74

НЕ ДЕЧЈЕМ РАДУ НА КУЋНИМ ПОСЛОВИМА Ратификација Конвенције 189 - пристојан рад за раднике на кућним пословима

Стотине милиона девојчица и дечака широм света ангажовано је на пословима који их лишава адекватног образовања, нарушава им здравље, одузима слободно време и основне слободе, кршећи њихова дечја и људска права. Од те деце сваки други је изложен најгорим облицима дечијег рада, као што су рад у опасним окружењима, ропство и други облици присилног рада, или је укључен у незаконите активности као што су трговина дро-

гом, проституција, и ангажовање у оружаним сукобима.

ILO - Међународна организација рада (МОР) је покренула први Светски дан борбе против дечијег рада 2002. године, са намером да нагласи страдање ове деце. Дан, који се обележава сваког 12. јуна, има за циљ да послужи као катализатор за раст светског покрета против дечијег рада.

(Наставак текста на 3. страни)

МАЛА МАТУРА – ВЕЛИКА БРУКА

„Просветни органи и организације, на челу са Министарством просвете, начинили огромне незаконитости и пропусте на штету

права ученика у организовању мале матуре“, упозорио је заштитник грађана Саша Јанковић.

(Наставак текста на 4. и 5. страни)

Усвојен сет „школских закона“ ЈОШ ЈЕДНЕ ИЗМЕНЕ „КРОВНОГ ЗАКОНА“ Већа одговорност директора, уместо пријемног – матура

Народна скупштина Републике Србије усвојила је 25. јуна сет образовних закона. Усвојени су: Закон о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, Закон о основном образовању и васпитању, Закон о средњем образовању и васпитању, Закон о образовању одраслих и Закон о изменама и допунама Закона о ученичком и студентском стандарду.

Скупштина је усвојила измене и допуне Закона о основама система образовања и васпитања („кровног закона“) које предвиђају оснивање Агенције за образовање и васпитање, материјалну одговорност директора школе за штету нанету установи намерно или крајњом непажњом. Такође, изменама закона, предвиђено је и да од 2017/18. године кандидати за упис на факултете, уместо пријемних испита, полажу општу, стручну или уметничку матуру.

Предвиђено је да Агенцију за образовање оснива Влада Србије „ради праћења испуњавања општих принципа и циљева, остваривања

стратешких праваца развоја и унапређења целокупног система образовања и васпитања“.

Део јавности и опозиције критиковао је оснивање још једне агенције, чији је почетак рада предвиђен за јануар 2016. године.

Финансирала би се у целини или претежно од цене коју плаћају корисници услуга, пошто је предвиђено, између осталог, да организује и спроводи посебна домаћа и међународна истраживања.

Уводе се и школе вежбаонице као вид сарадње са факултетима за образовање наставника, у којима би студенти имали практичну обуку и припремали се за будући позив наставника.

Такође, предвиђа се већа одговорност директора школе, који може бити разрешен када је намерно или крајњом непажњом учинио пропуст приликом доношења одлуке у дисциплинском поступку.

Директор је материјално одговоран за штету коју намерно или крајњом непажњом нанесе установи.

Измене закона дају додатну подршку деци са сметњама у развоју, омогућавају већу транспарентност и непристрасност у поступку избора наставника који реализују наставу у иностранству, тако што предвиђа да буду бирали на јавном конкурсном, а једна од измена је и одлагање уписа деце у основну школу, ако је то у њиховом интересу, пре свега због прилагођавања специфичним потребама малишана.

Када је у питању оцењивање, предвиђено је да се из предмета чији је недељни фонд један час, ученик оцењује најмање два пута у полугодишту, пошто је у пракси било скоро немогуће из ових предмета оценити ученика четири пута у полугодишту.

Такође, унете су и допуне у део одговорности ученика, па се као тежа повреда предлаже и учестало чињење лакших повреда обавеза у току школске године, уз доступност у изрицању мера. Предложено је враћање решења из претходног закона да наставнику, васпитачу или стручном сараднику престаје радни однос на крају школске године у којој наврши 40 година стажа осигурања или 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања.

(Наставак текста на 9. страни)

У овом броју можете још читати:

УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА II.....	стр. 2
НАГРАДАМА ОКОНЧАНА ГЛОБАЛНА НЕДЕЉА АКЦИЈЕ	стр. 6
ЉАЦИ ЗА ПОПУЛАРНА, РОДИТЕЉИ ЗА ПЕРСПЕКТИВНА ЗАНИМАЊА... ..	стр. 8
ПРИВАТНО-ДРЖАВНИ УНИВЕРЗИТЕТ У СОМБОРУ	стр. 8
У АПРИЛУ БОНУСИ ДЕБЕЛО НАДУВАЛИ ПЛАТЕ.....	стр. 10
У МАЈУ ЗАРАДЕ ВРАЋЕНЕ НА МАРТОВСКИ НИВО	стр. 10
ИНФЛАЦИЈА УКОЧЕНА?.....	стр. 10
ПОЛАГАЊЕ ИСПИТА ЗА ЛИЦЕНЦУ	стр. 11
ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА	стр. 11
ИЗБОР ЧЛАНА ШКОЛског ОДБОРА ЗА ДИРЕКТОРА ШКОЛЕ.....	стр. 11
УПИС ДЕЦЕ У ШКОЛУ	стр. 11
ОСТВАРИВАЊЕ ПРЕДШКОЛског ПРОГРАМА ОД СТРАНЕ ОШ.....	стр. 11
ДЕЦА СА ОБА РОДИТЕЉА – ИНТЕЛИГЕНТНИЈА.....	стр. 12
ОСОБЕ СА КРАТКИМ ИМЕНИМА ЗАРАЂУЈУ ВИШЕ.....	стр. 12
У БУДУЊНОСТИ БЕЗ ДОСАДНИХ ПРЕДАВАЊА	стр. 12
ЗДРАВИ ОБРОЦИ У ШКОЛИ	стр. 12

SOMBORSKE UČITELJSKE ŠKOLE IZMEĐU PRVOG I DRUGOG SVETSKOG RATA II

Društveno-politički odnosi

Narodna uprava Vojvodine je i posle proglašenja (1. XII 1918. godine) nastavila sa radom iako je odudarala od tadašnje centralističke koncepcije vladajućih krugova Srbije. Ti krugovi su pre svega preko Radikalne stranke sprovodili svoju politiku. Radikalna stranka sa teritorije Vojvodine i Slavonije 27. II 1919. godine je izabrala odbor za spajanje sa Radikalnom strankom iz Srbije. Na zahtev radikala Narodna uprava je dala ostavku 27. XII 1918. godine a razrešena je od Ministarskog saveta Kraljevine tek 7. III 1919. godine. Tom ostavkom je po rečima njenog potpredsednika Petra Konjovića, dat primer drugima: „Tako Banat, Bačka i Baranja daju prvi primer centralizovanju administrativne vlasti“.

Takvoj politici su prethodile i težnje lokalnih krugova koji su tražili da se što pre organi vlasti očiste od zaostalih austro-ugarskih zakona, ali i mađarskih činovnika. Ta proces nije išao tako brzo. Krajem decembra 1918. godine (po starom kalendaru) bila je sednica Narodnog odbora varaši Sombor. Tada se već pojavljuje u funkciji predsedavajućeg dr Kosta Bugarski, inače veliki župan, ali je u isto vreme gradonačelnik Mađar. Pritisni na Mađare, i ne samo na rukovodeće ljude, sve će se više zaoštravati. Početkom marta 1919. Narodni odbor Sombora odbija tromesečni izveštaj gradonačelnika po svoj prilici stoga što ga je pisao gradonačelnik koje je to bio i za vreme Austro-Ugarske. U tom periodu, dakle, u početku stvaranja države SHS, u Somboru dolazi do sukoba zbog izbora organa vlasti. Gradonačelnika je postavilo Ministarstvo unutrašnjih dela. Tu centralističku tendenciju članovi Gradskog odbora su nerado prihvatili. Uoporedo sa tim već se tada znatno osećaju stranački uticaji u samom gradskom odboru, kao i u odnosu gradskog odbora prema županiji. Tada se već zaoštravaju odnosi u lokalnim organima vlasti kao odraz stanja u vladi i grupisanja stranaka. Ministar unutrašnjih dela znatno utiče na raspored ljudi i u Somboru. Uprkos unutrašnjim sukobima uglavnom vodećih grupa u gradu i to oko položaja i uticaja, ciljevi su im bili isti. Nacionalni zanos zbog stvaranja „svoje“ države omogućavao je vladajućim slojevima da bez većih otpora sprovede politiku „srpske Vojvodine“. Svaki događaj i svaka društvena organizacija podvrgava se „srpskom duhu“. Početkom 1919. godine u Somboru je gostovao Stanislav Binički sa orkestrom Kraljevskog srpskog dvora. U redovima političara Sombora je prihvaćen sa oduševljenjem. Gradski odbor mu se zahvaljuje preko svog člana, inače poznatog starog radikala Pavla Terzina rečima: „Hvala mu, i hvala što dođeše da nas osokolišu srpskim duhom...“ Gradski odbor formira marta 1919. godine odbor za menjanje naziva ulica. Cilj odbora je da sačini predlog novih imena ulica u pravcu „posrbļavanja“ Somborska srpska omladina, pokret koji je nacionalno orijentisan, traži, a što se i čini, da se sva mađarska znamenja i obeležja skinu i zamene i da se grad snabde srpskim zahtevima. Vojvoda Petar Bojović, na vanrednoj sednici Gradskog odbora, proglašena je počasnim građaninom Sombora zato što je „njegovu armija oslobodila ove krajeve i time omogućila naše ujedinjenje sa majkom Srbijom i time sa velikom Državom SHS“. Radi zvaničnog zamenjivanja nastavnog jezika u školama, Gradski odbor je već marta 1919. godine odlučio da se uvede srpski jezik za sve učenike u školama kao i da se nalaze i crkvenim školskim odborima kako bi i oni tako odlučili. Zvanično se uvodi u administraciju kao službeni jezik srpski i pismo ćirilica, ali, s obzirom na sastav stanovništva, Gradski odbor je omogućio da se akti mogu izdati i na mađarskom jeziku i to samo onima koji ne znaju srpski jezik.

Vidljivi su naponi da srpstvo preovlađuje i da se što više ističe srpsko ime i hvali sve što je srpsko. Oduševljenje je zavladalo kod vodećih krugova Sombora kada je najavljeno da će Sombor posetiti prestolonaslednik i regent Aleksandar Karađorđević. Njegov put je trebalo da zbije redove nekadašnjih krajeva koji su pripadala Austro-Ugarskoj uz krunu. Gradski odbor je na svojoj vanrednoj sednici raspravljao o svečanom dočeku regenta. Tom prilikom je formiran i odbor za doček i odlučeno je da se regentu priredi prijem u zgradi Županije. S obzirom da nije bilo sredstava za poklon regentu, gradski odbor odlučuje da se sredstva koja su namenjena popravi „nemešmilitičkog“ druma utroše za poklon. Regent Aleksandar Karađorđević je na prijemu rekao, u odgovoru na zdravicu koju mu je uputio u ime Sombora dr Jovan Lalošević, da se: „...Sombor ističe srpskom sveuču“. Istom političkom cilju služila je i proslava godišnjice ulaska srpske vojske u Sombor, odnosno oslobođenje Sombora. Međutim, tada se uočava oštro izražena suprotnost koja postoji između siromašnih i bogatih. Tada je ugledni lekar dr Radivoj Simonović, koji uskoro postaje član Kraljevskog sanitetskog saveta, koji se bavio, sem ostalog i književnošću, bio glavni govornik na svečanosti povodom oslobođenja Sombora. Njegov govor, iako izrečen u svečanim prilikama, ulazi dublje u analizu stanja u Somboru i okolini 1919. godine. Ocrtavajući to stanje, dr Simonović pre svega zahvaljuje srpskoj vojsci koja je sprečila pobunu i pokret radnika i siromaš-

nih kada je „u Pešti buknuo komunizam i besneo po Mađarskoj boljševizam“. Tada je, kako on kaže, „nastao nered, otimačine i pljačke“. Tada je mogao, zahvaljujući srpskoj vojsci, mirno da spava „buržoa, gazda, bogataš i kaputaš“, bili oni Srbi, Bunjevci ili Mađari, iako je bilo mnogo agitatora koji su hteli da se i u Somboru izazovu neredi. Sa proglašenjem Sovjetske Mađarske strah je zahvatio sve građanske elemente, pa i uglednog dr Radivoja Simonovića.

Učiteljske škole do podržavljenja

U takvim uslovima pokreće se pitanje otvaranja Muške i Ženske učiteljske škole u Somboru. 19. XII 1918. godine glavni školski nadzornik traži od Školskog saveta, u čijoj su kompetenciji bile tada škole, da se posle „božićnih praznika odmah otvore“. Školski savet je prihvatio tu inicijativu i odlučio da se učenici upišu do 20. januara 1919. godine. Sličan zahtev uputila je i Učiteljska škola Upravnom odboru pravoslavne crkvene opštine u Somboru. Ona traži od Upravnog odbora da dovede u red zgrade Učiteljske škole, i to što pre, kako bi u januaru mogla da se odvija nastava bez prepreka. Upravni odbor se zbog toga obraća Senatu varoši da zgradu Učiteljske škole isprazni i da je dovede u potpun red. Uprkos tome, nije se odmah prišlo osposobljavanju zgrade Učiteljske škole jer Senat grada Sombora sebe smatra nekompetentnim. Ipak, Ženska i Muška učiteljska škola su početkom 1919. godine počele sa radom i to Muška učiteljska škola u svojoj zgradi – zadužbina Georgija Brankovića, dok je Ženska učiteljska škola najpre radila u zgradi Mađarske državne gimnazije, potom u zgradi Crkvene opštine da bi konačno 18. avgusta 1921. godine dobila zgradu predratne rimokatoličke Ženske građanske škole. Zgra-

da je ustupljena odlukom Ministarstva prosvete i to posle podržavanja škole iako su se za nju interesovale kaluđerice i mađarski bogoslovski seminar. Ženska učiteljska škola je tom prilikom dobila vrlo skroman i nepotpun nameštaj.

U toku prve poratne decenije rada i života školstvo u celini pa i Ženska i Muška učiteljska škola u Somboru imaju niz materijalnih, kadrovskih, programskih i političkih teškoća i iskušenja.

Ženska i Muška učiteljska škola 1919. i školske 1919/1920. godine bile su još uvek veroispovedne, odnosno pod neposrednim rukovođenjem Mitropolitno-školskog saveta iz Sremskih Karlovaca. Školski savet je već početkom 1919. godine pokušao da osavremeni nastavni plan i program, pa je delimično izmenio dotadašnji, odnosno iz plana su izbačeni predmeti Mađarski jezik i to u svim razredima. Opis Ugarske se zamenjuje Opisom Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, umesto Istorije Ugarske uvodi se Istorija srpskog naroda i mesto Zemljopisa Krune sv. Stevana uvodi se Zemljopis Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Školske 1918/19. godine u prvi razred Muške učiteljske škole bila su upisana 24 učenika, od čega sedam privatnih. Svi učenici su završili prvi razred. U tom razredu učenici su bili ocenjeni iz sledećih predmeta: veronauka, somatologija sa dijetetikom, srpski jezik, crkveno-slovenski jezik, nemački jezik, zemljopis, istorija, matematika, prirodopis, privreda, crkveno pevanje, sviranje i pevanje, ručni rad, crtanje, gimnastika i spoljni izgled pismenih radnji. Potrebno je napomenuti da svi učenici nisu u isto vreme završili prvi razred. Proforski zbor je svojom odlukom utvrđivao koji učenici prelaze u viši razred. Odluku o prelasku u drugi razred proforski zbor je donosio, 22. II, 22. V, 23. VI, 10. IX i 12. IX 1919. godine. Učenici koji su u toku godine odlukom proforskog zbora završili prethodni razred odmah se upisuju, u toku iste godine u viši razred. To važi za učenike svih razreda u školskoj 1918/19. godini.

U toku 1918. godine drugi razred Muške učiteljske škole upisalo je 13 učenika, a završilo 12. Učenici drugog razreda su bili ocenjeni iz sledećih predmeta: veronauka, psihologija sa pedagogijom, srpski jezik, crkveno-slovenski jezik, opšta istorija, zemljopis, strani jezik (nemački, francuski), matematika, prirodopis, privreda, crkveno pevanje, pevanje i sviranje, crtanje, ručni rad, gimnastika i spoljni izgled pismenih radnji.

U treći razred Muške učiteljske škole 1918/19. godine upisan je 31 učenik i svi su prešli u stariji razred. U toku te godine učenici su ocenjeni iz sledećih predmeta: veronauka, metodika-didaktika, srpski jezik, crkveno-slovenski jezik, nemački jezik, zemljopis SHS, istorija SHS, matematika, fizika, prirodopis – hemija, privreda, crkveno pevanje, sviranje i pevanje, crtanje, ručni rad, gimnastika i spoljni izgled pismenih radnji.

U četvrti razred Muške učiteljske škole upisano je školske 1918/19, 27 učenika. Svi su završili razred. Učenici su ocenjeni iz sledećih predmeta: veronauka, srpski jezik, ustav, crkveno-slovenski jezik, nemački jezik, matematika, fizika, higijena, privreda, crkveno pevanje, pevanje i sviranje, crtanje, pisanje, gimnastika, ručni rad i školsko ustrojstvo.

Jovan Lalošević

НЕ ДЕЧЈЕМ РАДУ НА КУЋНИМ ПОСЛОВИМА

Ратификација и имплементација Конвенције 189 - пристојан рад за раднике на кућним пословима

(Наставак са стр. 1)

Ове године је нагласак на дечјем раду на кућним пословима. Наиме, широм света се велики број одраслих (њих 52.000.000.) али и деце бави (плаћени, много чешће - неплаћени) „домашним радом“ (радом на кућним пословима) у кући трећег лица или послодавца. Ова деца су посебно осетљива на експлоатацију, ..., а њихов рад је често сакривен од очију јавности. Она су изолована, дискриминирана, изложена насиљу, ... и често раде далеко од своје породичне куће. Приче о злостављању деце у раду на кућним пословима су превише честе.

12. јуна 2013. на Светски дан борбе против дечјег рада, ILO позива:

- на законодавне и друштвене реформе како би се обезбедила елиминација дечијег рада на кућним пословима и обезбедили пристојни услови за рад и одговарајућа заштита младих радника (који су достигли законски праг за обављање тог рада) на кућним пословима,
- државе чланице МОР-а да ратификују Конвенцију МОР-а бр. 189. у вези пристојног посла за раднике на кућним пословима и њено спровођење, заједно са Конвенцијама МОР-а о дечијем раду (Конвенцију број 138 о минималном узрасту и Конвенцију број 182 о најгорим облицима дечјег рада)
- на акцију за изградњу светског покрета против дечијег рада и да се изграде капацитети организација радника на кућним пословима, те да се обрати посебна пажња дечијем раду на кућним пословима.

Процењује се да 12.000.000 деце обавља кућне послове и пре него што стигну до пунолетности или испуне законски минимум у погледу година за такву запосленост. Док у једном броју земаља на кућним пословима могу радити и лица која нису пунолетна, али уз законом прописану минималну старосну границу, међународни стандарди захтевају да се посебна пажња посвети да се обезбеди да они који су достигли минимални узраст за запошљавање, али су испод 18 година не буду изложени радним условима који су по њих опасни

Нека деца раде на кућним пословима као последица присилног рада и трговине. Због природе домаћег рада и зато што се закони о раду обично не примењују у овом сектору, постоје одређене слабости. Приче о злостављању радника на кућним пословима су честе, а деца на овим пословима су посебно угрожена. Радни стандарди МОР за децу захтевају посебну пажњу у ситуацији ангажовања девојчица и евидентни су напори да се забрани кућни рад деци, ако су при томе изложеној посебним ризицима.

У 2011. години МОР је усвојила нове међународне стандарде који промовишу пристојан рад за раднике на кућним пословима. Ови стандарди дају јасну поруку: радници на кућним пословима, као и остали радници, имају и право на пристојан рад и услове рада и живота.

С обзиром на циљ - укидање дечјег рада,

Конвенција бр 189 тражи од држава чланица МОР-а да, за почетак, одреде минималну старост за раднике на кућним пословима који морају бити у складу са конвенцијама МОР о забрани дечјег рада. Та граница не сме да буде нижа него што је за раднике уопште. Конвенција 189 и Препорука 201 такође наводе потребу да се идентификују опасни елементи рада на кућним пословима и да се забране такви послови за децу и младе испод 18 година старости.

МОР-ове „дечје конвенције“ су најчешће ратификоване конвенције. Оне помажу да се обезбеди неопходна заштита деце од дечјег рада. Недавно усвојена Конвенција 189 и Препорука 201 обезбеђује додатну подршку за ове напоре и садрже јасне смернице о томе како да се избегне дечији рад и заштите радници на кућним пословима, укључујући и младе раднике легално запослене на кућним пословима. Ратификација и имплементација Конвенције бр 189 ILO од стране чланица ILO биће важан корак ка реализацији циља да се обезбеди пристојан рад за раднике на кућним пословима, што је од суштинског значаја за елиминисање дечијег рада у овом сектору.

Владе чланица МОР-а имају примарну одговорност да осигурају да деца испод минималне старости за запослење не раде већ да буду у систему образовања, а да млади непунолетни радници старији од законом утврђеног узраста раде у безбедним условима. Владе треба да идентификује врсте кућних послова који су, по својој природи или околностима у којима се обављају, штетни по здравље, безбедност, морал деце, и треба да забране такав рад и елиминишу са таквог посла децу радну снагу.

Законодавне мере треба да прати спровођење закона, ангажовање инспекције рада и усклађеност мера, као и могућност образовања, обуке и социјалних услуга за децу раднике. У исто време, постоји потреба да се фокус стави на смањење сиромаштва и пристојан рад за сиромашне породице чија су се деца нашла на кућним пословима у раној младости и која су експлоатирани.

Владе би требало да обезбеди да база знања о раду на кућним пословима и у њега укључене деце буде побољшана, између осталог, тако што ће осигурати укључивање таквог рада у релевантним националним статистичким истраживањима.

Подсећамо да је напорима светског покрета за елиминацију дечјег рада број деце радника са 246 милиона смањен на 216 милиона (од овог броја десети милиона деце раде на, за њих, посебно опасним пословима), као и да је процес успорен и да ће бити тешко остварен циљ – елиминација дечијег рада до 2016. године.

Иако владе морају да преузму водећу улогу у борби против дечијег рада, стандарди МОР наглашавају значајну улогу коју би требало да имају послодавци и синдикати и да сви раде на успостављању и спровођењу акционих програма усмерених против дечијег рада. Конвенција број 189 такође препознаје важност радничких и послодавачких организација.

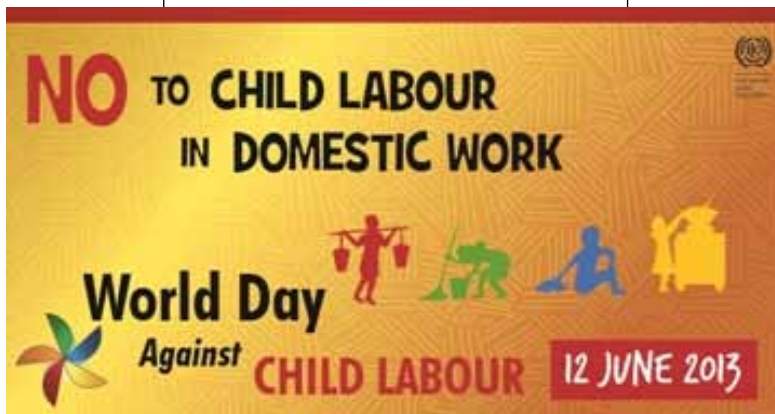
Међународни синдикални покрет имао је активну улогу у процесу који је довео до усвајања Конвенције број 189 и Препоруке бр. 201. Организације послодавца су такође изразиле спремност да се укључе у дијалог и да се обезбеде, за раднике на кућним пословима, пристојни услови за рад и да се оконча кршење људских права. Социјални партнери имају кључну улогу у промовисању организовања и јачање капацитета радника на кућним пословима и њихових послодавца да их више укључе у спровођење Конвенције бр 189, а на тај начин приближе циљу - укидању дечјег рада на кућним пословима и обезбеди боља заштита младих непунолетних радника који су испунили законски праг старости за тај посао.

Организације цивилног друштва имају важну улогу у светском покрету против дечијег рада. Изградња светског покрета за елиминисање дечијег рада и заштиту младих радника законом прописаног радног узраста на кућним пословима на глобалном, националном и локалном нивоу је приоритет.

Светски дан борбе против дечјег рада промовише свест и подстиче акцију да се сви ухватимо у коштац са дечијим радом. Подршка за Светски дан расте сваке године, а у 2013 ILO очекује да ће на Светски дан поново бити широко подржан.

Дан борбе против дечјег рада је прилика да Светски покрет стекне даљу подршку појединих влада и да се уз МОР-ове социјалне партнере и организације цивилног друштва у кампању против дечијег рада укључе школе, омладинске и женске групе, медији...

Нивес Ковач

Поред тога, владе треба да предузму мере за заштиту младих радника легално запослених на кућним пословима, укључујући:

- строго ограничавање дужине радног времена (броја радних сати) како би се осигурало довољно времена за одмор, образовање и обуку, слободне активности и контакте са породицом;
- забрану ноћног рада;
- стављање ограничења на рад који је претерано захтеван, било физички или психички;
- успостављање и јачање механизма за праћење њихових услова рада и живота;
- предузимање мера потребних да се обезбеди ефикасну заштиту од свих облика злостављања, узнемиравања и насиља.

KOMISIJA: BODOVANJE PO USPEHU NAJPRAVEDNIJE!

Pomoćnik ministra prosvete i predsednik Republičke upisne komisije Zoran Kostić izjavio je 26. juna da je bodovanje učenika prema uspehu iz osnovne škole najpravednije u ovom momentu i da će ukoliko bude dosta učenika sa istim brojem bodova jedno od rešenja biti i proširenje odeljenja u srednjim školama. “Mi smo to i prošle godine dozvoljavali. Jednostavno ukoliko postoji veliki pritisak učenika, tada direktori škola od nas traže da se dozvoli proširenje odeljenja i mi smo to dozvoljavali i prošle godine. Videćemo koliko je takvih slučajeva biti”, rekao je Kostić gostujući na RTS-u.

On je dodao da će se u obzir uzimati i rezultati sa međunarodnih i republičkih takmičenja, kao i da je bilo predloga da se uvažavaju i rezultati sa nižih takmičenja, ali da tu soluciju nisu razmatrali. “U ovom trenutku Komisija je donela odluku da se deca upišu na osnovu uspeha i to je najpravedniji način, s obzirom na vanredne okolnosti. Ministarstvo prosvete niti je želelo, niti je učestvovalo u tome da neko po-

krade testove”, naglasio je Kostić.

On je dodao da je pre dvadesetak godina opis obavljan na ovakav način i da nije bilo problema i da je ovo jedini mogući način da obavi rangiranje. Kostić je podsetio da danas počinje popunjavanje lista želja, i dodao da ako deca budu popunila 20 želja sigurno će biti upisana, jer mesta ima dovoljno za sve. Na konstataciju da nisu sve škole iste kao i da nisu sve petice iste, Kostić je rekao da nije u redu pričati o težini petice ili četvorke, jer je profesor predlagatelj ocene, a ocenu utvrđuje odeljensko veće, kao i da svaka škola ima Pravilnik o ocenjivanju koga se primenjuje.

Predsednik republičke upisne komisije je kazao da se zalaže da se zadrži završni ispit jer se na njemu proverava stepen usvojenosti standarda postignuća, podiže nivo kvaliteta obrazovanja, tek na trećem mestu je selekcija učenika. “Moram da kažem da su neke stvari neverovatne. Prvo nam stižu mejlovi nemojte računati testove sa završnog ispita, jer su

testovi otkriveni, a zatim što niste računali testove jer nije previše toga bilo”, rekao je Kostić.

On je ponovio da je rešenje koje je donela Republička upisna komisija najpravednije, da sva deca ulazi u bazu podataka i iz baze će biti raspoređena.

OMBUDSMAN: POVREĐENA PRAVA UČENIKA

Osujećeno ostvarivanje obrazovnih ciljeva

(Nastavak sa str. 1)

Zaštitnik građana Saša Janković upozorio je 29. juna da su prosvetni organi i organizacije, na čelu sa Ministarstvom prosvete, načinili ogromne nezakonitosti i propuste na štetu prava učenika u organizovanju završnog ispita za učenike osnovnih škola. “Iako su oni već svima očigledni, zaštitnik građana zvanično konstatuje propuste na štetu učenika, vladavine prava i obrazovnog sistema u nadi da će to pomoći suštinskim izmenama načina na koji se obavljaju poslovi državne uprave u oblasti obrazovanja, za šta su potrebne i personalne promene”, navedeno je u saopštenju ombudsmana.

Janković ističe da su “nezakonitosti i propusti toliki, a vremenski okvir takav da zaštitnik građana, po prvi put za pet godina rada, ne može da formuliše preporuke kojima bi se oni otklonili ili bar značajno ublažili, a da se pri tom ne načini nova šteta učenicima ili pravilima obrazovanja”.

Ombudsman je reagovao povodom načina na koji je pripremljen, organizovan i sproveden završni ispit za učenike osmog razreda osnovne škole.

Janković je izjavio je da su narušeni i ciljevi vaspitno obrazovnog procesa, ekonomičnost obrazovnog sistema i načelo dobre uprave, “što je notorna činjenica koju ne treba dokazivati”.

Republička komisija za sprovođenje završnog ispita odlučila je da se rezultati neuspešno organizovanog ispita ne vrednuju pri upisu u srednje škole, ali nije ostvarila svrhu svog postojanja - nije sprovela uspešan završni ispit, navodi Janković.

Time je, kako je navedeno, povređeno zakonom garantovano pravo učenika da se njihovo znanje utvrdi na isti, objektivni način u celoj zemlji i da se rezultati

završnog ispita, po izričitom slovu zakona, računaju u njihov ukupan uspeh, a na osnovu njega deca upišu u odgovarajuće srednje škole i obrazuju u pravcu koji najviše odgovara njihovom znanju, sposobnostima i potrebama. “Ostvarivanje ciljeva vaspitno obrazovnog procesa osujećeno je bez završnog ispita, što je konstatovao i Nacionalni prosvetni savet”, dodaje Janković.

Obrazovni sistem, prema njegovim rečima, trpeće zbog toga što u njemu deca neće biti raspoređena prema objektivno utvrđenim kriterijumima koji omogućavaju da se svako nađe u školi koja njoj ili njemu najviše primerena, a da proces obrazovanja koji finansiraju poreski obveznici bude najekonomičniji i najefikasniji.

Prosvetni organi i organizacije kršili su načela dobre uprave, jer nisu zaštitili tajnost ispitnih pitanja, a posebno jer su po prvim saznanjima o neregularnosti završnog ispita davali kontradiktorne izjave, nastojali da negiraju ili umanje razmere problema, odlagali potrebne mere i na kraju reagovali kada je vreme u kome se mogao ispraviti propust nepovratno isteklo.

Time su ukinuli svaku mogućnost da kršenje prava i šteta budu sprečeni ili bitno umanjeni. “I novac poreskih obveznika koji se ne broji samo neposrednim troškovima štampanja ispita je protačen”, rekao je Janković.

Zaštitnik građana se najoštrije protivio pokušaju da se odgovornost za sve propuste nađe samo u krivici službenika za krađu testova, dok se nastavlja sa najavama novih, opet nedopustivih „rešenja“ kakva je najava o povećanju broja učenika u odeljenjima da bi se izašlo u susret njihovim „željama“, čime bi se dodatno smanjio kvalitet obrazovnog procesa. “Prosvetne vlasti uporno insistiraju na pogrešnom putu kojim su već predaleko odmakle”, rekao je Janković.

MINISTARSTVO: PROIZVOLJNE OCENE ZAŠTITNIKA GRAĐANA

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja saopštilo je 29. juna uveče da se u saopštenju Zaštitnika građana Saše Jankovića oko male mature nalaze proizvoljne, neutemeljene i netačne ocene.

Kako se navodi u saopštenju Ministarstva prosvete, svojim ocenama, Zaštitnik građana je pokazao da mu nije strano da zadire u nadležnosti drugih organa i da daje ocene pre nego što su procesne radnje završene, što je nedopustivo.

U saopštenju se tvrdi da Janković do danas nije tražio zvaničan izveštaj o dešavanjima oko male mature ni od Ministarstva prosvete ni od Republičke komisije za sprovođenje završnog ispita, a prema informacijama Ministarstva, ni od MUP-a i Ministarstva pravde. “To otvara pitanje validnosti informacija do kojih je Zaštitnik građana došao i izvedenih tvrdnji”, navodi se u saopštenju u kome se podseća da se krađa testova za malu maturu dogodila bez krivice i odgovornosti Ministarstva prosvete.

U saopštenju se ističe i da je netačno da Ministarstvo nije blagovremeno reagovalo, već je, kako se navodi, reagovalo istog trenutka sa dobijanjem saznanja odnosno dokaza i uputilo ih nadležnim državnim organima na postupanje. Ministarstvo prosvete i Republička komisija su, kako je saopšteno, reagovali na počinjenu krađu pravovremeno i uvek kada su imali bilo kakav dokaz, a iza donetih odluka stali su ugledom i kompetencijama stručni ljudi iz Republičke komisije.

Ministarstvo prosvete niti formira, niti štampa, niti distribuira testove, a štamparija koja je na tenderu dobila posao štampanja testova, u kojoj je došlo do provala, ugovorom se obavezala da će štampanje testova sprovesti u tajnosti i

nepovredivosti, dodaje se u saopštenju.

Iz Ministarstva navode i da je Zaštitnik građana “prešao granice svojih ovlašćenja i umesto preporuka za koje je nadležan - daje savete i preporuke koje nisu deo njegovih ovlašćenja”.

Kako tvrde u Ministarstvu, ako Zaštitnik navodi da nešto nije urađeno po slovu zakona, mora da navede koji su članovi zakona prekršeni. “Da li je stav Zaštitnika da je trebalo da čitimo ili da odmah poništimo test na osnovu nematerijalnih dokaza? Komentarisati slučaj u javnosti bez bilo kakvih zvaničnih informacija je nedopustivo, a Zaštitnik građana to upravo čini”, smatraju u Ministarstvu.

U saopštenju se navodi i da je “frapantno da Zaštitnik građana minimizira krađu testova”. “Oni koji su osmislili, planirali, organizovali i izveli krađu znali su šta krađu i zašto krađu. Njihov cilj nije bio uspeh učenika, nego materijalna i druga korist, a cilj Ministarstva je bio da se matura sprovede po propisu. Krađa je napravila problem, a mi smo ga rešili na najbolji način”, navodi se u saopštenju.

Blagovremenom akcijom MUP-a, kako se dodaje, kriminalane radnje su identifikovane i dobiće epilog pred sudom, preduzetim merama nakon krađe zaštićen je interes prosvete i učenika, a mala matura i upis u srednje škole vraćeni su u zakonske okvire. “Ne dovodeći u pitanje kompetencije Zaštitnika o obrazovanju, prednost ipak treba da damo struci”, navodi se u saopštenju u kome se Janković poziva da poseti Ministarstvo prosvete i zvanično zatraži podatke o sprovedenom završnom ispitu.

КАКО ЈЕ ДОКТОР НАУКА ПАО НА МАЛОЈ МАТУРИ

Афера око завршног испита основца, у пуној мери показује до ког нивоа је срозана просвета, каква неодговорност и нестручност царују у Министарству просветном. У поплави глупости, спроводи се превођење жедних преко воде, да би просветне власти биле сите, а ученици на броју. Рекло се и налупетало толико тога, а да се нико није упитао шта кажу закони и прописи?

Наши генијални челници, у генима увек имају решење које је законитије од закона и правичније од правде. Тако је и са ставом Републичке уписне комисије која је донела одлуку да се завршни испит ученика поништава и неће се поновити и узети у обзир код бодовања за упис у средње школе. Председник Комисије тврди да поништавањем резултата мале матуре није прекршен закон, јер су ученици изашли на завршни испит. Након оваког става остаје нам само питање ко је овде луд? Испада да је за полагање завршног испита довољно да се на њега изађе, а не и да се покаже задовољавајуће знање? Како се може сматрати да је неко изашао на испит који је поништен, те се има сматрати као да ње ни одржан?

Кренимо у шетњу кроз шуму прописа који регулишу ово питање. Као прво, члан 82 Закона о основама система образовања и васпитања у ставу 1, изгледа да нема коме да каже, да након завршеног осмог разреда ученик полаже завршни испит. У том члану постоји и став пети, који узалуд каже да, након обављеног завршног испита, ученик стиче право на упис у средњу школу без полагања квалификационог испита. Може само да уследи непријатан закључак да је завршни испит један од услова да би ученик завршио основну школу и да би уписао средњу. Настављамо са шетњом и наилазимо на чланове 132 и 133 Закона о основној школи који глумима кажу да је јавна исправа коју издаје школа сведочанство о завршеној основној школи, односно да школа издаје ученику сведочанство о завршеном основном образовању и васпитању. Ако ученик није положио завршни испит, не може добити ово сведочанство, а ако га добије, оно је фалсификат!

Да ли то значи да Просветитељствујући савет тера директоре школа да чине кривично дело? Пут нас води до члана 38 став 2 Закона о средњој школи који прописује да се у средњу школу може да се упише лице које је завршило основну школу, коју ови ученици нису завршили јер нису положили завршни испит.

Сада ћемо из шуме прећи у шумарак подзаконских аката. Ту налазимо чудан акт који је донео управо министар, а зове се Правилник о програму завршног испита у основном образовању, у којем он прописује програм завршног испита и Образац јавне исправе о обављеном завршном ис-

питу. Чему ово, ако је завршни испит непотребан за школску 2012/13? У Програму нас министар просветљује и каже да је циљ завршног испита у основном образовању и васпитању, сагласно Закону о основама система образовања и васпитања, припрема ученика за полагање завршног испита на крају обавезног основног образовања. Завршним испитом процењује се колико је ученик током осмогодишњег школовања овладао знањима из српског, односно матерњег језика, математике... Каже, а да не примени, да завршни испит, након завршеног осмог разреда, полажу сви ученици. Набасаћемо и на Правилник о упису ученика у средњу школу који у члану 2 саопштава да се редослед кандидата за упис у средњу школу одређује, под

тачком 1, на основу успеха на завршном испиту.

Не клоните духом, идемо даље. Налазимо акт који је донело Министарство са намером да га делимично примени, а зове се Конкурс за упис у први разред средње школе у РС за школску 2013/14. Прва реченица Конкурса гласи: „За упис у први разред средње школе у РС могу да конкуришу кандидати који су стекли основно образовање и васпитање, укључујући и обављен завршни испит, а који су рођени после 31.8.1996. године.“ У тачки 3 Мерила и начин избора кандидата, на првом месту се наводи, не знам коме „успех на завршном испиту“. У тачки 9 наводе се документа неопходна за упис и, где чуда, тражи се уверење о положеном, поништену, завршном испиту.

На основу овога не могу да закључим да је завршни испит нешто што може да се поништи и више никада на спроведе у школској 2012/13. Напротив, то је нешто без чега нема завршетка основне школе и могућности уписа у средњу. Мучи ме још једна ствар, па питам Просветитељствујући савет, којим је то прописом Републичка комисија овлашћена да поништи све напред наведене прописе, завршни испит и одлучи да се он не мора спровести? Бојим се да такав пропис не постоји. Надам се да ће се надлежни позвати на памети и да ће донети једино исправну одлуку да се завршни испит мора поновити, да не бих морао писати ситно слово суду Уставном да нас заштити од „просветитељског“ зулума и поништи небулозне одлуке.

Председника нашег молим да грешницу, која је противправно присвојила тестове, помилује као и Џајића, јер је она учинила највише по питању потребе корените реформе просвете, не рачунајући Светог Саву и Доситеја. Вучића, нашег Елиота Неса, молим да почисти Нечастиве из Министарства, све до трећег колена партијског сродства. И да не доведе горе.

Томислав Дрвар, управник НСПРВ

ОБРАДОВИЋ: НЕМА МОЈЕ ЛИЧНЕ ОДГОВОРНОСТИ

Министар просвете Жарко Обрадовић поновио је и 27. јуна „да нема његове личне одговорности“ у афери која се догодила после „проваливања“ тестова за полагање мале матуре. Обрадовић је на седници на којој посланици сваког последњег четвртка у месецу „пропитују“ министре и премијера, посланику СПО-а Мирку Чикиризу, који га је питао да ли ће поднети оставку због афере, одговорио да је ресорно министарство предузело све да би мала матура била спроведена у складу с прописима. „Министарство“, додао је он, „није ни при-

премило, ни дистрибуирало и штампало тестове, а сада се зна ко је лопов и шта је узрок“. Обрадовић је нагласио да проблем са малом матуrom постоји више од деценије, а да је сада први пут откривено ко краде тестове, ухваћена је та особа, као и група помагача која је тестове продавала. „Донели смо одлуку шта после поништавања мале матуре, стручна јавност сматра да је то најповољније решење. Ја не сносим одговорност, одговорност се мора индивидуализовати. Моја одговорност не постоји“, поновио је Обрадовић.

НПС: ЛИЧНА И ПРОФЕСИОНАЛНА ОДГОВОРНОСТ ЗБОГ МАЛЕ МАТУРЕ

Национални просветни савет саопштио је 27. јуна да је нанета штета васпитно-образовном процесу у целини и угрожен је вредносни систем у друштву, због начина на који је спроведен завршни испит у основним школама и наводи да сви актери у том процесу треба да носе адекватну личну и професионалну одговорност. „Нацио-

нални просветни савет је забринут и огорчен због начина на који је спроведен завршни испит у основној школи, као и због покушаја да се тај испит положи на недозвољен начин. Са жаљењем констатујемо да је тиме нанета непроцењива штета васпитно-образовном процесу у целини и додатно угрожен вредносни систем у нашем друштву“, истиче

се у саопштењу. Дугорочне последице по осигурање квалитета образовног система могу бити катастрофалне, што треба да забрине сваког појединца, наводи Национални просветни савет, који у саопштењу пита ко ће сутра учити децу, лечити, бити „ослонац модерне и ефикасне привреде“, ако диплома било ког нивоа није заснована на знању.

„Dame i gospodo, poštovani prijatelji, draga deco i mentori,

Svake godine, 12. juna obeležava se međunarodni Dan borbe protiv dečijeg rada. Ove godine je naglasak na eliminaciji dečijeg rada na kućnim poslovima – poslovima koje deca obavljaju u kući trećeg lica ili poslodavca, često puta i besplatno, pri čemu su izloženi različitim vrstama torture i nasilja. Ovo će biti ne samo prilika da govorimo o štetnim posledicama po razvoj deteta, ukoliko je uključeno u neki od oblika dečijeg rada, već i da okončamo ovogodišnju Globalnu nedelju akcije „Obrazovanje za sve“, na taj način što ćemo učenicima i mentorima koji su svojim radovima podržali ovu akciju podeliti nagrade“ rekao je uoči proglašenja najboljih na konkursu „Svako dete treba stručnog nastavnika“ prof. Hadži Zdravko M. Kovač, generalni sekretar NSPRV.

„Upravo radi toga smo vas i pozvali da se pridružite današnjoj konferenciji protiv dečijeg rada i svečanosti podele nagrada najboljim pojedincima na likovnom i literarnom konkursu koju smo upriličili u simboličkom vremenu - minut do 12“ rekao je prof Kovač.

U kategoriji likovnih radova treće mesto osvojila je grupa vaspitača i učenika ŠOSO „Vuk Karadžić“ sa domom Sombor, drugo mesto pripalo je Viktoriji Beviz, učenici II-c razreda OŠ „Đuro Salaj“ iz Subotice (mentor prof. Elvira Salma), dok je za najbolji rad i prvo mesto na konkursu proglašen rad Ljupke Gaković, učenice VIII-a razreda OŠ „Ivo Lola Ribar“ iz Sombora (mentor prof. Sanja Medić).

U kategoriji literarnih radova, treće mesto osvojio je rad „Svako dete treba

stručnog nastavnika“ autorke Jovane Lukić, učenice VI-4 razreda OŠ „Avram Mrazović“ iz Sombora, (mentor prof. Suzana Sekulić), drugo mesto osvojio je rad „Svako dete želi stručnog učitelja“ Danice Višić, učenice III-5 razreda Srednje ekonomske škole iz Sombora (mentor prof. Mira Trbović), dok je za najbolji rad i prvo mesto ocenjen rad „Svako dete treba (nastavnika) učitelja“ Irine Kovačić, učenice VII-d razreda OŠ „Ivo Lola Ribar“ iz Sombora (mentor prof. Zorica Vukobratović).

„Vašim učešćem i, naravno, zajedničkim angažovanjem, ne samo da ukazujemo da je problem dečijeg rada i nestručnih nastavnika prisutan i kod nas, već ćemo bar malo pomoći da se ovi problemi počnu rešavati. I ove godine naš Sindikat je bio aktivan učesnik i Globalne nedelje akcije „Svako dete treba stručnog nastavnika!“ i tom prilikom je ukazao na nezamenjiv doprinos obrazovanja za izlaz iz bede i zaostajanja, kao i na potrebu da se sva deca nađu u školskim klupama, a da prihod da se izdržavanje porodice obezbeduju roditelji“ rekao je Kovač. „Osim toga, NSPRV je pozvao društvo da obezbedi posao za roditelje, a samim time i omogućiti povratak dece sa ulica (i još mnogo gorih mesta) u škole i pruži im šansu da steknu adekvatno obrazovanje. Deci je mesto u skamijama!“ rekao je Zdravko Kovač.

„Posebno se zahvaljujemo svim učesnicima na konkursu, a naročito laureatima i njihovim mentorima, dečijem horu OŠ „Ivo Lola Ribar“ Sombor, sa dirigentom Slavicom Sokolović, Ekspozituri Wiener Städtische Sombor, „Tisa“ d.o.o. Sombor i, naravno, Nezavisnom sindikatu javnih službi Vojvodine, koji su

pomogli da ova današnja svečanost uspe. Još jednom vam svima hvala“ rekao je gen. sekretar NSPRV.

LITERARNI RADOVI

I NAGRADA

SVAKO DETE TREBA (NASTAVNIKA) UČITELJA

Piše: Irina Kovačić*

„Neću u školu“, vikala je Lana, neumorno trčeći po stanu. „Neću i tačka“ – nastavljala je. „Hoću da se igram!“

„Ovo dete je nemoguće“ – mrmrljala sam sebi u bradu sva očajna. „Stani Lana“, rekla sam odlučno, „ne moraš u školu.“ Zastala je začuđeno zureći u mene. „U redu je, ne moraš“ – nastavljala sam. „Dodi ovamo da ti onda ispričam priču.“ „Volim pričati“, ozareno je rekla i smestila se pored mene. Ovo je priča o dve devojčice koje su živеле daleko jedna od druge i nikad se nisu srele ni upoznale. „Kakva ti je to priča?“ pitala me je. „Psst, ne prekidaj priču“, rekla sam joj i nastavila.

Devojčica Naim živela je u malom selu u Africi. Njena porodica je bila siromašna. Majka je ustajala pre zore i odlazila na njivu. Svaki put bi budila i Naim. Ona je ustajala i odlazila na udaljeni bunar po vodu. I uvek se plašila čudnih zvukova iz obližnje šume. Potom je mesila hleb i kuvala ručak. Čuvala je po ceo dan svoju mladu braću i bila već premorna kad bi joj se majka u sumrak vraćala kući. Nije imala vremena da se igra. Mala devojčica je morala da bude odrasla. Samo ponekad, poželeva bi da bude dete i ide u školu. Tako je želela da nauči čitati i pisati. Želela je da sazna i ime one zvezde koja je ujutru prati do bunara i čuva joj strah. Ali, sve je ostalo samo želja.

Na drugoj strani sveta, u Evropi, živela je druga devojčica po imenu Elza. Svako jutro mama ju je budila za školu. Kuća je mirisala na mleko i vruće pečivo. Elza se uvek radovala tim poznatim mirisima doručka i odlaska u školu. Tamo je naučila toliko zanimljivih stvari. Prvo je naučila sva slova, da ih čita i piše. Onda je u velikoj knjizi, punoj slika, upoznala Afriku. Onu, u kojoj živi Naim. Učitelj ju je naučio i kako se zove ona zvezda što se jutrom jedina vidi na nebu. A neki dan, učitelj je pohvalio pred celim razredom jer je znala da ispriča ovu priču.

„Znaš mama“, rekla je Lana. Biće bolje da požurim, da ne zakasnim u školu. „A i učiteljica će se zabrinuti ako ne dođem.“ Nasmejala sam se. „Jedva čekam da naučim ime one zvezde“, doviknula mi je s vrata u trku.

*VIIg OŠ „Ivo Lola Ribar“ Sombor
Predmetni nastavnik: Vukobratović Zorica*

II NAGRADA

SVAKO DETE ŽELI STRUČNOG UČITELJA

Piše: Danića Vuših*

Svako dete na planeti bi trebalo da ima učitelja koji je stručan u svojoj oblasti, kako bi detetu omogućio bolje razumevanje gradiva, lepše i lakše školovanje.

Kad sam bila đak prvak, vredno sam krenula u novi pohod, pohod u lov na znanje i dobre ocene, međutim, učiteljica mi je bila žena koja je imala završenu samo srednju školu, pa nije mogla da nam prenese dovoljno znanja, onoliko koliko je nama bilo potrebno. Tađa smo bili previše mali, pa nismo схватили да ће нас та грешка вући цео живот, као сидро. Данаѕ, кад смо одрасли, стојимо на прагу и гледамо будућности у лице, али и даље смо несигурни у наше знанје, које нам је требало бити усађено у главнице док смо још били мали клинци. Цео живот сам била вредница, увек сам жудила да што више знам, и научим, али из основне школе још увече терет не савладаног градива из математике, које ми је у даљем школовању правило сметње. Родитељи су се увек питали у чему је проблем, зашто један одличан ученик не може да савлада математику, зашто кад све остало иде као перо, а математика не. Нико, па ни ја сама нисам била свесна да је проблем настао, јер ни сама учiteljica није знала шта нас учи. Данаѕ сам у средњој школи, такође добар ученик, али и даље имам проблема са математиком, јер не познајем основе ове науке. Трудим се заиста, али увек ми се чини да није довољно. Кад се замислим и вратим у прву клупу у основној, сетим се само осмеха и прича са љубазном учiteljicom, али никако се не могу сетити вредног рада и вежбања математике.

Ценим све што је ова драга особа урадила за нас, улепшала нам је школске дане, али нам није дала довољно знанја за даље школовање. Свако дете заслужује стручног учitelja, јер нам они граде личност и знанје, захваљујући њима, једног дана ћемо постати озбиљни пословни људи.

*III-5 Средња економска школа Сомбор
Менторка: Мира Трбовић, проф.*

III NAGRADA

**SVAKO DETE TREBA
STRUČNOG NASTAVNIKA**

Autorka: Jovana Lukić*

Svako dete treba stručnog nastavnika:
onog ko voli svoj predmet i objasniti ga zna,
onog od kojeg se uvek nešto novo sazna,
onog ko će ih podupirati do samog kraja,
onog ko će učeničke potrebe da usvaja,
onog koji voli šale i strog je kad zatreba,
onog koji nikad ne opominje bez razloga,
onog ko je pažljiv i ne pravi se da sve zna,
onog koji svoju grešku uvek prizna.

*VI 4 OŠ „Avram Mrazović”, Sombor,
Mentorka: Suzana Sekulić*

ЛИКОВНИ РАДОВИ

I НАГРАДА

*Љулка Гаковић
VIII-а разред
ОШ „Иво Лола Рибар“
Сомбор
менијор проф. Сања Медућ*

II НАГРАДА

*Viktorija Beviž
II-e razred
OŠ „Đuro Salaj” Subotica
mentor prof. Elvira Salma*

Заједничка слика са победницима

III НАГРАДА

*grupa vaspitača i učenika
SOSO „Yuk Karadžić” sa
domom Sombor*

ĐACI ZA POPULARNA, RODITELJI ZA PERSPEKTIVNA ZANIMANJA

Piše: *Docent Vera Spasenović*

U procesu profesionalnog opredeljivanja, prva dilema s kojom se suočavaju svršeni osnovci jeste da li da se usmere ka opšteobrazovnim (gimnazijama) ili ka srednjim stručnim školama. Podaci pokazuju da oko tri četvrtine njih pohađa stručne škole, što je znatno više od proseka zemalja EU (oko 50 odsto). Međutim, to ne znači da je većina njih zainteresovana za srednje stručne škole – više je to odraz činjenice da su kapaciteti pojedinih škola ograničeni, pa se učenici opredeljuju za ono što im je dostupno. Tako, recimo, iako su mašinske i metalske škole brojne i primaju veliki broj učenika, interesovanje za njih i popunjenost kapaciteta poslednjih godina opadaju. Izuzetak čine profili iz oblasti zdravstva i socijalne zaštite, ekonomije, prava i administracije.

Podaci, takođe, pokazuju da je broj učenika koji žele da upišu četvorogodišnje stručne škole veći od raspoloživih kapaciteta, dok trogodišnje škole imaju mnogo više mesta nego što je zainteresovanih učenika. Razlozi za to se mogu tražiti u zastarelosti određenih obrazovnih profila, posebno onih u vezi sa industrijskim sektorom, i, shodno tome, oskudnoj perspektivi zapošljavanja.

Na osnovu čega se svršeni učenik osmog razreda opredeljuje za upis u srednju školu? Uz ispunjenost objektivnih uslova (ostvaren uspeh u školi i šanse da se uspešno položi završni ispit), jedan od faktora su interesovanja i želje koje svako od njih ima, drugi činilac su njihove psihofizičke sposobnosti, kao i radne navike, jer onaj ko nije spreman da ulaže trud u učenje pre će se opredeliti za manje zahtevne programe. Na opredeljivanje osmaka, više nego na svršene srednjoškolske, veoma utiču i želje i saveti roditelja. Uticaj imaju i vršnjaci, zatim opšta atmosfera u društvu kojom se popularišu pojedina zanimanja, ali i procena perspektivnosti određenog zanimanja.

Pored poznavanja sopstvenih želja, sklonosti i sposobnosti, za pravilno donošenje odluke važno je da su učenici informisani o različitim obrazovnim profilima koji vode ka određenim zanimanjima, mogućnostima zaposlenja i potrebama zajednice za odgovarajućim kadrovima. Jedan broj petnaestogodišnjaka se, ipak, suočava sa problemima prilikom profesionalnog oprede-

ljivanja. Njima pomoć i podršku mogu da pruže stručni saradnici u školama, pedagozi i psiholozi, kao i stručnjaci u službi za zapošljavanje. Profesionalno savetovanje je posebno potrebno učenicima koji ne pokazuju interesovanje ni za jednu školu (zanimanje) ili onima koji su neodlučni između dve ili više opcija koje ih podjednako privlače. Isto se odnosi na svršene srednjoškolske koji nisu sigurni da li da nastave da studiraju ili da se zaposle. Ovi nesigurni se u izboru često oslanjaju na druge. Problem mogu imati i nerealni učenici, bilo da im nedostaju odgovarajuće psihofizičke sposobnosti (na primer za pilote), ili suprotno, da potcenjuju sopstvena znanja i sposobnosti. Suočavamo se i sa situacijama kad deca hoće jedno, a roditelji nešto drugo. Na primer, nesaglasnost se može javiti u situaciji kada roditelji očekuju da dete nastavi da razvija već ustaljeni porodični biznis, a ono za to nije zainteresovano.

čak i ona s najvišim postignućima, u većoj meri pohađaju srednje stručne škole nego gimnazije.

Dakle, u odgovoru na pitanje čemu teže današnji osmaki kada je o nastavku školovanja i budućem zanimanju reč, očigledno je da suza njih važni, ukoliko im uslovi prijema omogućuju da biraju, popularnost i atraktivnost zanimanja, pa i lagodnost posla, a onda i mogućnost zapošljavanja. Kad je o roditeljima reč, oni više gledaju na to kakvu perspektivu obezbeđuje određeno zanimanje. U ovoj ekonomskoj situaciji skoro da nema škola koje će garantovati brzo zaposlenje, a ako već nema takvih garancija, onda se mladi opredeljuju za zanimanja koja im izgledaju atraktivnija, lakša i statusno bolja od nekih drugih.

* *Odeljenje za pedagogiju i andragogiju, Filozofski fakultet u Beogradu*

PRIVATNO-DRŽAVNI UNIVERZITET U SOMBORU

Piše: *Akademik Rajko Igić*

Glavni faktor koji danas podstiče razvoj svake sredine je obuhvaćenost mladih univerzitetskim obrazovanjem i uticaj istraživačkih i inovativnih poduhvata na razvoj privrede, zdravstva, kulture i umetnosti. Dakle, nije kod nas dovoljno samo širiti mrežu univerziteta, već studentima pružiti kvalitetno obrazovanje i obezbediti da visokoškolske ustanove obavljaju sve ostale zadatke koji su na svetskom nivou.

U Somboru danas postoji Pedagoški fakultet i nekoliko isturenih privatnih visokoškolskih odeljenja. Ovdje se često čuje mišljenje da Pedagoški fakultet sve više zaostaje, a pogotovo u nekim smerovima, i da mu je budućnost neizvesna. Međutim, u Somboru su se nekada školovali najviđeniji srpski stvaraoci u oblasti obrazovanja, umetnosti i kulture Vojvodine, Slavonije i Bosne i Hercegovine. Taj istorijski momenat pruža važnu osnovu gradu da dobije univerzitet. Elabroratom, načinjenim 2006. godine, predviđeno je da se otvori nekoliko fakulteta (od fakulteta za zdravstvo, psihologiju i sociologiju – na kome bi se školovali specijalisti za negu terminalnih bolesnika, vaskularni ultrazvuk, perfuzionu tehnologiju

itd. do fakulteta za informacionu i komunikacionu tehnologiju, sa smerovima: telekomunikacija, tehnologija komunikacionih mreža, kompjuterska grafika i animacija, biomedicinska informatika).

Postojeći Pedagoški fakultet bi se transformisao. Prošlogodišnji predlog grupe Somboraca da se formira zajednički univerzitet sa Suboticom, takozvani univerzitet severozapadne Bačke, s pravom, nije naišao na prihvatanje u Subotici. Bio bi to deficitaran univerzitet koji bi stvarao mediokritetne stručnjake, poput onih koji se ovih godina formiraju u Subotici i Somboru.

Naša država nema finansijske mogućnosti da još više proširuje mrežu državnih fakulteta, jer su i mnogi postojeći, mahom iz tog razloga, prilično zaostali u odnosu na one u razvijenim državama. Zato bi u Somboru trebalo iskoristiti mogućnost koja je već prisutna u sveti, oformiti univerzitet koji bi bio privatno-državnog karaktera (private-public-partnership odnos). Kada bi se o tom univerzitetu brinuo poznat strani privatni univerzitet, obukom nastavnog kadra, kontrolom rada svih fakulteta i revizijom postojećeg Pedagoškog fakulteta, obezbedila bi se kvalitetna nastava koja

bi omogućavala da se diplomirani stručnjaci lako zapošljavaju u zemlji i inostranstvu, pa bi oni brzo vratili troškove školovanja; svi fakulteti u gradu dobili bi nužne kadrove, laboratorije, klinike i savremenu opremu, a ne nastavnike „torbare“, koji ponekad predaju na četiri do pet fakulteta, od Subotice, preko Novog Sada i Beograda do Niša i Podgorice. Prednost ovog partnerstva bila bi u odnosu na privatni i u tome što bi školarina, radi učešća države bila manja. (U Somboru postoji niz praznih državnih zgrada koje bi se adaptacijom pretvorile u nastavne baze, predavaonice, institute, laboratorije, rektorat i dekanate. To bi bilo najznačajnije učešće države).

Sombor je mali, miran i još siguran grad bogate istorije, te je pogodniji od pretrpanih gradova kroz koje prolaze međunarodni putevi (poput Novog Sada i Subotice) za osnivanje ovakve visokoškolske ustanove. U njemu bi rado živeli nastavnici sa svojim porodicama, mirno bi studirali mladi, a učimala sredina s upropašćenom privredom bi doživela uspon sličan onom koji su obezbedili Somborci kada su Mariji Tereziji platili veliki novac da im grad postane Slobodni kraljevski grad, 1748. godine. Taj poduhvat je obezbedio dugotrajn prosperitet gradu, a univerzitet bi pružio još veći duži napredak Somboru.

* *profesor univerziteta u penziji, član Akademije nauka i umjetnosti Republike Srpske*

УСВОЈЕН СЕТ "ШКОЛСКИХ ЗАКОНА"

(Наставак са стр. 1)

Закон о основном образовању и васпитању

Закон уређује област основног образовања и васпитања као део јединственог система образовања и васпитања у Србији. Закон предвиђа типологију школа према оснивачу на јаву и приватну, а према програму образовања и васпитања на националне и стране школе. Закон предвиђа постојање школа за образовање ученика са сметњама у развоју и школовање деце без обзира на врсту сметње, чиме се пружа додатна подршка школи у систему редовног образовања и васпитања. Усвајањем тог прописа омогућено је и оснивање школа посебне педагошке оријентације.

Наставни предмет је обавезни и изборни, а у приватној школи уместо изборних може да реализује настава других предмета према, школском програму. У школи се могу изучавати факултативни предмети у складу са школским програмом, школа има развојни план и школски програм, са разрађеним садржајем који укључује и мере за унапређење квалитета.

Законом је предвиђено повећање програма спортских активности, заштита од насиља, злостављања, занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања, затим програми професионалне оријентације, сарадње са локалном самоуправом, програм сарадње са породицом... Предвиђена је и припрема за предметну наставу за ученике четвртог разреда и то два пута у току школске године, односно једном у току полугодишта.

Школа може да организује и целодневну наставу и продужени боравак, као и наставу за ученике на кућном и болничком лечењу уколико имају веће здравствене проблеме или хроничне болести.

Закон предвиђа и наставу код куће, на даљину, индивидуални образовни план са прилагођеним стандардима.

Трајање часа није промењено и износи 45 минута, а у одељењу ће бити до тридесет ученика.

Закон је предвидео исхрану ученика, организовање у оквиру школског објекта, обавезну библиотеку, и које културне активности школа мора да обавља.

Предвиђено је и увођење летописа, представљање рада, интернет стране, представљање програма и организације рада и писани подаци о активностима у организацији образовно васпитног рада.

Закон садржи и одредбе о минимуму процеса рада и питања која регулишу штрајк запослених.

Закон о средњем образовању и васпитању

Посланици су усвојили и Закон о средњем образовању и васпитању који ће омогућити боље функционисање система средњег образовања и васпитања и унапређење квалитета наставе и учења. Закон детаљније уређује испите којима се завршава одређени ниво врсте образовања - матура завршни испит, пријемни испит, образовање ученика са сметњом у развоју, образовање на језицима националних мањина, питање евиденција.

Законом је појачана васпитна улога школе, предвиђа развој програма каријерног вођења и саветовања ученика, развој програма школског спорта, партнерски однос школе и родитеља заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења, превенцију против насиља, злостављања, занемаривања...

Када је реч о програмима средњег образовања и васпитања, предвиђена је обавеза доношења наставних планова и програма који се доносе у складу са системским законом, а развојни план школе је разрађен план школе.

Школски програм промовише појачану васпитну улогу школе, обухвата све видове наставних и ваннаставних активности, уређује партнерски однос школе и родитеља, улогу локалне самоуправе и врсте програма, а промовисана је и додатна подршка образовању и васпитању.

Циљ закона је постизање оптималног укључивања ученика и одраслих у редовни образовни и васпитни рад, осамостаљивање у вршњачком колективу и његово напредовање у образовању и припреми за свет рада.

И овај Закон садржи програм заштите од насиља, злостављања, злостављања, програм превенције, и других облика ризичног понашања.

Предвиђена је настава на даљину, као и у Закону о основном образовању и васпитању, а када је реч о практичној настави и професионалној пракси,

новина је да се практична настава и професионална пракса у школама може остваривати у сарадњи са привредним друштвом, установом и другом организацијом или другим правним лицем.

Закон прецизно утврђује питање уписа ученика и одраслих, а право уписа стиче лице које је завршило основно образовање и васпитање, укључујући и завршни испит.

Новине у Закону су и право ученика да пређе из школе у школу или други образовни профил, без обзира на трајање образовања, да редован и ванредни ученик има право да се упише у одговарајући разред најкасније до 31. августа, осим ако је започет поступак по захтеву за заштиту права ученика.

Када је реч о оцењивању, најмање три пута у току полугодишта ученик мора бити оцењен, а изузетно уколико је недељни фонд наставног предмета један час, тада се

ученик оцењује најмање два пута у полугодишту.

Општи успех ученика на крају првог и другог полугодишта се утврђује на основу аритметичке средине из позитивних, закључних бројчаних оцена из предмета и оцена из владања.

Када је реч о испитима на основу којих се завршава одређени ниво, постоје општа матура, стручна и уметничка матура, завршни испит средњег и стручног образовања, васпитања и специјалистички мајсторски испит и испити из других облика стручног образовања.

И овај Закон садржи одредбе које се односе на штрајк.

Закон о образовању одраслих Одрасли у школским клупама - циљ смањење сиромаштва

Усвојен је и Закон о образовању одраслих који уводи функционално основно образовање одраслих у редован школски систем, омогућава побољшање образовне и квалификационе структуре становништва, а тиме и бољу упосленост и смањење сиромаштва. Примена овог закона се планира од 1. јануара 2014. године.

Према подацима пописа из 2002. године, 21,9 одсто становништва старијег од 15 година није завршило основну школу, а 23,9 процената популације старије од 15 година има завршено само основно образовање, подсећа се о разлозима за доношење закона. Тим законом биће омогућено стицање квалификација током читавог живота и створени услови за признавање квалификација стечених кроз неформално учење. Закон, између осталог, омогућава ангажовање андрагошких асистената за потребе образовања одраслих, а претходне две школске године у Србији је трајао огледни програм „Друга шанса“, програм образовања одраслих, финансиран од ЕУ. Спроводи се у 70-ак основних школа и до сада је, захваљујући „Другој шанси“, скоро 5.000 људи завршило основну школу, а доношењем новог закона, програм треба да буде преведен у редован систем.

Предвиђено је да се образовање одраслих остварује као формално образовање, неформално образовање и информално учење. Формално образовање обухвата основно и средње образовање, током неформалног образовања стиичу се способности и вештине усмерене на лични развој одраслих, рад и запошљавање и социјалне активности.

Информално учење је процес самосталног стицања знања, вредности, ставова, способности и вештина, у свакодневном животном, радном и социјалном окружењу.

Такође, основно образовање одраслих организује се по разредима, од 1. до 8. разреда и траје од три до пет година, у складу са школским програмом.

Законом се предвиђа да одрасли не плаћа трошкове за стицање основног образовања и првог занимања, а да за остале активности образовања одраслих трошкове сноси полазници и кандидати програма, послодавци код којих су запослени, организација надлежна за послове запошљавања или друга заинтересована правна и физичка лица.

U APRILU BONUSI DEBELO NADUVALI PLATE

- Najveće plate u Novom Sadu, Vršcu, Kovinu... najniže u Plandištu • Nekom kupus, nekom meso • Mnogi ostali na kupusu, a neki su se dobro omastili - dobili i dvaput teže koverte

Prosečna (bruto) zarada isplaćena u aprilu 2013. godine u Republici Srbiji iznosila je 64.249 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u martu 2013. godine, nominalno je veća za 11,5%, a realno je veća za 10,6%.

Najbolje su prošli zaposleni u eksploataciji sirove nafte i prirodnog gasa, koje je u aprilu zakačilo gotovo stopostotno povećanje plate – dobili su 159.603 dinara, a martovska im je bila 81.575. I oni koji rade u uslužnim delatnostima u rudarstvu dobro su prošli – u aprilu su zaradili 163.345 dinara, dok im je martovska plata bila 93.834. Inače, podaci zvanične statistike pokazuju da je najveća prosečna zarada, od 168.784 dinara, ostvarena u proizvodnji koksa i derivata nafte.

Kako je rečeno u Republičkom zavodu za statistiku, glavni razlog za povećanje aprilskih zarada je isplata raznih bonusa pred uskršnje i prvomajski praznike. Veće mesečno povećanje zarada uobičajeno je u aprilu, baš kao i tokom decembra, jer pojedine bolje stojeće firme isplaćuju zaposlenima kvartalne bonuse, a u pojedinim delatnostima prvi deo naredne plate isplaćen je pred praznike. Reč je, vele u RSZ-u, o dinamici isplate, a već majske zarade vrtiće se na pređašnji nivo i daće drugačiju sliku. Pomenimo, po aprilskom merenju, plate iznad 100.000 dinara, osim zaposlenih u sektorima eksploatacije sirove nafte i prirodnog gasa i uslužnih delatnosti u rudarstvu, imaju i oni u oblasti upravljačkih delatnosti i savetovanja u naučnim i informacionim delatnostima, zatim u reklamiranju i istraživanju tržišta, gde je, recimo, plata u martu iznosila 85.430 dinara, a u aprilu čak

144.602.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa (neto) isplaćena u aprilu 2013. godine u Republici Srbiji iznosi 46.530 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u martu 2013. godine, nominalno je veća za 11,6%, a realno je veća za 10,7%.

Gledano po regionima, najveće prosečne neto zarade, od 57.149 dinara, u Beogradskom su regionu, dok su iznad 40.000 zarade još samo u regionu Vojvodine. Naime, Vojvodani su u aprilu u proseku zaradili 47.484 dinara, dok su u martu imali 40.875 dinara, a plate su im u tom periodu skočile nešto više od beogradskih (u regionu Beograd porasle su u proseku 5.753 dinara, a u Vojvodini 6.609 dinara). Inače, od vojvodanskih oblasti, samo su južnobanatska i južnobacka imale plate iznad republičkog i vojvodanskog proseka, što u Sremu, severnoj Bačkoj, severnom Banatu... nije bio slučaj.

U Novom Sadu, Kovinu, Vršcu, Senti..., zabeleženo je najveće povećanje. Recimo, novosadska aprilaska plata je iznosila 61.500 dinara, spram martovske od 47.432, a u Kovinu je s 37.858 dinara u martu, zarada skočila na 52.036. Vrščani su dobili aprilsku zaradu od 61.249 dinara, a u martu su imali 45.705, dok su u Pančevu plate sa 47.957 dinara narasle na 54.642.

Treba reći i da su najmanje su u aprilu plaćeni radnici u oblasti kinematografske, televizijske i muzičke produkcije, svega 19.592 dinara mesečno. Manje od polovine proseka su zarade i u brojnim drugim delatnostima: tekstilnoj industriji, proizvodnji nameštaja,

trgovini na malo, delatnostima pripremanja i posluživanja hrane i pića, raznim uslužnim delatnostima...

U poljoprivredi je, recimo, aprilaska plata porasla tek oko 2.500 dinara, i iznosila je 36.408, u preradivačkoj industriji je u martu bila 34.898 dinara, a u aprilu 40.485...

Najniža plata u Vojvodini u aprilu je isplaćena u Plandištu i iznosila je 27.801 dinara, tek stotinak dinara više nego u martu. Tako su zaposleni u toj banatskoj varoši ostali na dnu tabele s prosečnim republičkim zaradama, zajedno sa zaposlenim u Beloj Palanci (26.137 dinara), Ubu (26.418), Kuršumliji, koja je na začelju s 24.737 dinara.

Prosečna zarada isplaćena u aprilu 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u aprilu 2012. godine, nominalno je veća za 9,9%, a realno je manja za 1,3%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u aprilu 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u aprilu 2012. godine, nominalno je veća za 10,2%, a realno je manja za 1,1%.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–april 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar–april 2012. godine, nominalno je veća za 7,0%, a realno je manja za 4,4%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–april 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–april 2012. godine, nominalno je veća za 7,1%, a realno je manja za 4,3%.

U MAJU ZARADE VRAĆENE NA MARTOVSKI NIVO

Zarade realno manje oko 6 odsto

Prosečna zarada isplaćena u maju 2013. godine u Republici Srbiji iznosi 57921 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u aprilu 2013. godine, nominalno je manja za 9,8% i realno je manja za 9,8%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u maju 2013. godine u Republici Srbiji iznosi 41821 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u aprilu 2013. godine, nominalno je manja za 10,1% i realno je manja za 10,1%.

Prosečna zarada isplaćena u maju 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u maju 2012. godine, nominalno je veća za 3,1%, a realno je manja za 6,2%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u maju 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u maju 2012. godine, nominalno je veća za 3,4%, a realno je manja za 5,9%.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–maj 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar–maj 2012. godine, nominalno je veća za 6,2%, a realno je manja za 4,8%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–maj 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–maj 2012. godine, nominalno je veća za 6,4%, a realno je manja za 4,6%.

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Zarade bez poreza i doprinosa	
	V 2013	I-V 2013	V 2013	I-V 2013
Ukupno	57921	58861	41821	42502
Poljopoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	49526	48683	35725	34959
Rudarstvo	94689	94387	67320	67099
Preradivačka industrija	48362	49596	35202	36113
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	106657	102191	75794	72646
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	53684	53634	38610	38611
Građevinarstvo	47193	47489	34215	34282
Trgovina na vel i malo i popravka motornih vozila	45336	45619	33377	33483
Saobraćaj i skladištenje	57327	63195	41211	45749
Usluge smeštaja i ishrane	34228	32349	25100	23626
Informisanje i komunikacije	75006	84691	54153	61109
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	91133	105785	65653	76322
Poslovanje nekretninama	67700	67674	48434	48457
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	86451	85284	63542	62809
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	37226	41952	27015	30339
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	68564	72972	49102	52169
Obrazovanje	58940	58788	42292	42135
Zdravstvena i socijalna zaštita	59578	56716	42782	40752
Umetnost; zabava i rekreacija	51167	56109	37061	40474
Ostale uslužne delatnosti	45035	42702	32971	31154

INFLACIJA UKOČENA?

Inflacija (merena indeksima potrošačkih cena (CPI)) se definišu kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u maju 2013. godine, u odnosu na april 2013. godine, u proseku su ostale na istom nivou. Potrošačke cene u maju 2013. godine, u odnosu na isti mesec 2012. godine, povećane su za 9,9%, dok su u odnosu na decembar 2012. godine povećane za 2,0%. Posmatrano po glavnim grupama

proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje u maju 2013. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći rast cena zabeležen je u grupama Zdravstvo (1,9%), Odeća i obuća (0,4%), Stan, voda, električna energija, gas i druga goriva (0,3%) i Hrana i bezalkoholna pića (0,1%). Pad cena zabeležen je u grupama Transport (-1,0%), Alkoholna pića i duvan (-0,8%) i u grupama Komunikacije i Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje stana (za po -0,2%).

ПОЛАГАЊЕ ИСПИТА ЗА ЛИЦЕНЦУ

ПИТАЊЕ: Да ли запослени који је у школи ангажован по уговору о извођењу наставе има обавезу полагања испита за лиценцу?

ОДГОВОР: Чланом 124. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05) прописано је да директор школе може да закључи уговор о извођењу наставе за највише 30 одсто од пуног радног времена, са лицем без лиценце за наставника које је запослено код другог послодавца, у случајевима из члана 112. став 1. овог закона. Наведени случајеви су:

Замена одсутног запосленог до 60 дана;

До избора кандидата по расписаном конкурс;

До избора кандидата – када се на конкурс не пријави ниједан кандидат или ниједан од пријављених кандидата не испуњава услове, а најдуже до завршетка школске године;

Извођење верске наставе.

Ставом 2. члана 124. прописано је да лице ангажовано по основу уговора из става 1. овог члана не стиче својство запосленог у школи, док је ставом 3. прописано да лице из става 1. овог члана учествује у раду стручних органа школе без права одлучивања, осим у раду одељенског већа.

Како такво лице не стиче својство запосленог у школи, нема основа да школа такво лице упуту на полагање испита за лиценцу.

ПИТАЊЕ: Да ли стручни сарадник-библиотекар, са стеченим стручним називом професор народне одбране, треба да има положени стручни испит за рад у настави или стручни испит за рад у библиотечкој делатности?

ОДГОВОР: Чланом 112. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05) прописано је да послове наставника, васпитача и стручног сарадника може да обавља лице које има дозволу за рад (лиценцу).

Чланом 163. став 1. Закона прописано је да наставник, васпитач и стручни сарадник који је до дана ступања на снагу овог закона задржао радни однос у установи и има положен стручни испит, сматра се да има лиценцу од дана ступања на снагу овог закона.

Под положеним стручним испитом сматра се испит положен према бившем Правилнику о полагању стручног испита приправника наставника, стручног сарадника и васпитача („Просветни гласник“, бр. 4/93 и 1/99).

Стручни испит за рад у библиотечкој делатности полаже се према Правилнику о програму стручног испита у библиотечкој делатности и начину његовог полагања („Службени гласник РС“, бр. 20/95 и 29/05).

Из наведеног следи да се положен стручни испит за рад у библиотечкој делатности не сматра положеним стручним испитом у области образовања, који се, према Закону, сматра испитом за дозволу за рад наставника, васпитача и стручних сарадника.

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА

ПИТАЊЕ: Да ли радни однос запосленима у образовању престаје на основу прописа из области образовања или на основу Закона о раду?

ОДГОВОР: Чланом 132. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05) прописано је да радни однос запосленог у установи престаје у складу са законом, на основу решења директора.

Ставом 2. истог члана Закона прописано је да наставнику, васпитачу или стручном сараднику престаје радни однос на крају школске године у којој наврши 40 година радног стажа осигурања или 65 година живота.

Сагласно наведеном, а с обзиром да је Закон о основама система образовања и васпитања на посебан начин уредио престанак радног односа по сили закона за наставнике, васпитаче и стручне сараднике, овим запосленима престаје радни однос на крају школске године у којој наврше 40 година стажа осигурања или 65 година живота. За остале запослене у установама у области образовања, радни однос престаје у складу са Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05 и 61/05).

ИЗБОР ЧЛАНА ШКОЛСКОГ ОДБОРА ЗА ДИРЕКТОРА ШКОЛЕ

ПИТАЊЕ: Да ли члан школског одбора из редова запослених има право да се пријави на конкурс за директора школе и да ли је потребно да пре пријаве на конкурс буде разрешен чланства у шко-

ском одбору, на лични захтев?

ОДГОВОР: Чланом 58. став 4. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05) прописано је да за директора школе може да буде изабрано лице које има високо образовање, лиценцу за наставника, педагога или психолога, положен испит за директора установе и најмање пет година радног стажа у области образовања и васпитања. Ставом 6. истог члана прописано је да, изузетно, ако се и на поновљени конкурс не пријави ниједан кандидат са високим образовањем, за директора основне школе може да буде изабран и наставник са одговарајућим вишим образовањем и најмање десет година радног стажа у области образовања и васпитања, уз обавезу да положи испит за директора.

Чланом 59. став 2. Закона прописано је да директор бира школски одбор на основу јавног конкурса, по прибављеном мишљењу наставничког већа.

Како је конкурс јаван, на њега може да се пријави свако заинтересовано лице без обзира на свој радноправни статус или друге функције, уколико их врши.

Из наведеног следи да нема законских сметњи да се члан школског одбора из рада запослених пријави на конкурс за директора школе. Уколико би био изабран за директора, у том случају би скупштина јединице локалне самоуправе разрешила наведеног члана школског одбора, сагласно члану 54. став 3. тачка 5) Закона, јер би у том случају наступили услови из члана 53. став 8. Закона. Тим одредбама је прописано да за члана органа управљања не може да буде предложено ни изабрано лице које би могло да заступа интересе више структура, лице чији су послови, дужност или функција неспојиви са обављањем послова у органу управљања, као и лице које је већ именовано за члана органа управљања друге установе.

УПИС ДЕЦЕ У ШКОЛУ

ПИТАЊЕ: Да ли школа може, на писмени захтев родитеља, да упише дете у први разред основне школе ако је оно млађе од шест и по година?

ОДГОВОР: Чланом 90. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05) прописано је да се у први разред основне школе уписују деца која до почетка школске године имају најмање шест и по а највише седам и по година.

Дете старости од шест и по до седам и по година уписује се након испитивања пред полазак у школу. Испитивање детета пред полазак у школу врше психолог и педагог школе, применом препоручених стандарда од надлежног центра.

Дете од шест до шест и по година уписује се након провере спремности за полазак у школу. Проверу спремности детета за упис у школу врши психолог школе применом стандарда и поступака препоручених од надлежног центра.

Дакле, дете старости до шест и по година може да се упише у први разред основне школе након провере спремности за полазак у школу, применом стандарда и поступака препоручених од надлежног центра.

У поступку испитивања пред полазак у школу и провере спремности може да се препоручи родитељима одлагање поласка детета за годину дана уколико је дете млађе од шест и по година у време поласка у школу. Такође, у поступку испитивања може да се препоручи школи индивидуализовани рад са учеником.

ОСТВАРИВАЊЕ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ОД СТРАНЕ ОШ

ПИТАЊЕ: Да ли школа треба да тражи сагласност Министарства просвете за обављање делатности предшколског васпитања?

ОДГОВОР: Чланом 30. Став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05) прописано је да основна школа остварује школски програм, а може да остварује и: прилагођен школски програм за ученике и одрасле са сметњама у развоју, посебан школски програм за музичко и балетско образовање, посебан школски програм за образовање одраслих васпитни програм за ученике у школи са домом и друге програме у складу са посебним законом.

Ставом 4. истог члана Закона прописано је да основна школа може да остварује и предшколски програм.

Ако је школа усагласила статут, организацију и рад са Законом, у том случају нема обавезу да на школском одбору доноси одлуку о обављању предшколске делатности, нити да тражи сагласност Министарства за њено обављање, јер се не ради о проширеној делатности школе, већ о њеној основној делатности.

DECA KOJA ODRASTAJU UZ OBA RODITELJA - INTELIGENTNIJA

Deca koja su odrastala uz oba roditelja su pametnija u odnosu na onu koju je odgajao samo jedan roditelj, tako barem tvrde naučnici u novom istraživanju. Naučnici tvrde da se kod deteta koje u svojim najranijim godinama živi sa oba roditelja razvija više moždanih ćelija u odnosu na decu koja žive samo s jednim roditeljem. Međutim, dobrobit odrastanja uz oba roditelja varira u zavisnosti od pola deteta. Kod dečaka to poboljšava pamćenje i moždane funkcije, a kod devojčica motorne veštine i društvenost. Takođe smatraju da su takva deca generalno stabilnijeg fizičkog i mentalnog zdravlja, kao i da su emotivno stabilnija. Kada je u pitanju mozak dece, naučnici tvrde da se kod dečaka više razvijaju sive moždane ćelije, a kod devojčica bele, piše Dejli Mejl. Istraživanje je sprovedeno na Univerzitetu Kalgari u Kanadi.

OSOBE SA KRATKIM IMENIMA ZARAĐUJU VIŠE

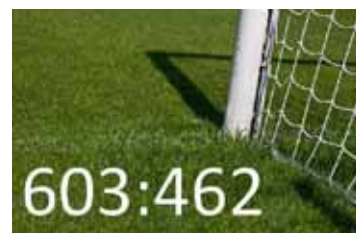
Osobe sa kratkim imenima zarađuju više nego ostali, pokazala je studija Laddersa, sajta koji se bavi posredništvom između poslodavaca i radne snage, koji broji preko šest miliona članova. Studija je pokazala da svako dodatno slovo u imenu znači gubitak godišnje plate od 3.600 dolara. Do ovakvog zaključka se došlo na osnovu upoređivanja plata 24 para učesnika sa različitim imenima. Prema ovom istraživanju, osoba koja se zove Sarah zarađuje manje nego neko ko se zove samo Sara, a Stefan prihoduje manje od Stiva. Jedini izuzetak predstavljaju osobe s imenom Lorens koje su, bez obzira na duže ime, u prednosti u pogledu zarade u odnosu na zaposlene koji se zovu Lari. Pojedini analitičari za marketing tvrde da imena kao što su Bob ili Bil doprinose da osobe koje ih nose postanu omiljene kao šefovi, i da im pomažu u poslovnom uspehu. Slična studija koju sproveo LinkedIn pokazala je da tepanje ili davanje kratkih nadimaka šefovima firmi predstavlja specifičnost američke nacije.

ZDRAVI OBROCI U ŠKOLI

Upitani koje jelo iz školske menze im je omiljeno, učenici jedne škole u Queensu ne odgovaraju očekivano „mesne okruglice“ ili „pohovana piletina“, nego „pirinač“, „pasulj“ i „nudle i tofu“, piše CNN Škola u New Yorku koju pohađa gotovo 400 učenika i učenica od predškolskog doba do trećeg razreda, osnovana je pre pet godina i zasniva se na principu zdravog života. Direktor škole Bob Groff tvrdi da je zdravlje i zdrava ishrana važan deo obrazovanja i pravilnog odgoja dece, a ova se obrazovna ustanova fokusirala na zdraviju ishranu pre tri godine, kada je Groff primetio da većina učenika od kuće donosi svoje vegetarijanske užine. Škola je potom uvela bezmesne obroke tri puta u sedmici, istovremeno testirajući ove promene na manjoj grupi učenika. Vegetarijanski program je nekoliko meseci kasnije proširen na četiri dana u sedmici prošlog proleća, a u januaru ove godine je zavladao celom sedmicom. Zvaničnici škole napominju da se jelovnik sastavlja u skladu sa USDA standardima, kako bi sve nutricionističke potrebe dece bile zadovoljene. Na meniju se nalazi falafel, vegetarijanski čili i smeđi pirinač, prženi slanutač, tofu, a učenici su zadovoljni ovakvom školskom kuhinjom. „Kad si zdraviji, postižeš bolje rezultate na testovima i otporniji si na mnoge bolesti“, kaže učenik Nick Lin za CNN. Učenici još uvek mogu u školu doneti svoju užinu, bez obzira je li ona sa mesom ili bez.

FUDBALSKA UTAKMICA TRAJALA TRI DANA

U Mančesteru je odigrana verovatno najduža fudbalska utakmica svih vremena, koja je trajala tri dana. Neverovatni momci iz Mančestera igrali su u dvorištu Srednje škole „Stretford“ utakmicu koja je trajala 72 časa, a rezultat je bio 603:462. To je bila humanitarna utakmica i oni su za to vreme od posmatrača i prolaznika uspeli da skupe 20.000 funti, koje su potom uplatili za lokalnu bolnicu koja se brine između ostalog i o nezbrinjutoj deci grada. U igri je učestvovalo 36 igrača, koji su se u tri različite postavke smenjivali na terenu svakih pet sati i tako tri dana bez prestanka, a kada nisu igrali, spavali su i odmarali se u obližnjem šatoru. Niko nije napuštao dvorište, odnosno odlazio kući. Konačan rezultat bio je 603:462 za ekipu Stokpot Albion. Oni su bili bolji od Mančester Roversa. Ovaj maratonski duel trajao je kao 48 standardnih fudbalskih utakmica. Humani momci čekaju, između ostalog, i odgovor komisije „Ginisove knjige rekorda“ u nadi da su prikupljajući pomoć za najmlađe nezbrinute sugrađane ujedno i postavili novi svetski rekord kada je u pitanju trajanje jedne fudbalske utakmice. U Mančesteru se svi nadaju da su ispunili sve uslove da obore godinu dana star rekord koji su postavili Holandani, koji su neprekidno igrali 62 sata.

U BUDUĆNOSTI BEZ DOSADNIH PREDAVANJA

Osnivač internet enciklopedije Vikipedija Džimi Vejls ocenio je da bi uskoro mogla nestati dosadna predavanja na fakultetima zbog pojave sve većeg broja internet kurseva u visokom obrazovanju. Vejls je rekao da će poznati univerziteti morati da reaguju zbog sve masovnijeg internet studiranja, jer će se inače pojaviti druge visokoškolske ustanove koje će ih zameniti, kao što se

kompanija Majkrosoft (Microsoft) pojavila zajedno s personalnim kompjuterima, preneo je Bi-Bi-Si (BBC) „Nisam neko ko misli da će ljudi prosto otići na internet i dobiti potpuno obrazovanje bez nastavnika. To je uprošćen model koji ne bi trebalo da bude naš sistem“, rekao je Vejls i dodao da misli da postojeći univerziteti treba da koriste internet tehnologiju Na osnovu svog iskustva na fakultetu, Vejls je rekao da su univerziteti od tradicionalnih predavanja trebalo da odustanu pre više decenija i da ih zamene video snimcima. „Imao sam višu analizu i moj predavač je bio na glasu kao sjajan istraživač, ali je jedva znao engleski. Bio je veoma dosadan i loš nastavnik i bio sam potpuno izgubljen i očajan. Onda sam otišao u centar za predavanja gde su imali betamaks kasete s profesorom koji je imao nagrade za predavanja. U suštini sam s tim kasetama učio. Ali, i dalje sam morao da idem na predavanje gde sam sedeo i želeo da se ubijem“, rekao je Vejls. On je dodao da je tada pomislio zašto u budućnosti ne bi bilo zabavnih profesora s potvrđenim uspehom u prenošenju znanja. „Još nismo tamo. Na fakultetima ste i dalje u velikim učionicama s veoma dosadnim profesorima i svi znaju da to ne ide najbolje. To čak nije ni najbolje korišćenje vremena profesora i slušalaca“, rekao je osnivač Vikipedije. On je ocenio da će novi modeli visokoškolske nastave dozvoljavati studentima da koriste snimljena predavanja, a da će se na časovima razmatrati i razvijati ono što su studenti naučili gledanjem.

